

Sygn. akt II Ca 1208/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 grudnia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: **SSO Mariusz Broda**

Sędziowie: **SO Ewa Piątkowska-Bidas**

SO Sławomir Buras (spr.)

Protokolant: protokolant sądowy Iwona Cierpikowska

po rozpoznaniu w dniu 9 grudnia 2013 r. w Kielcach

na rozprawie

sprawy z powództwa M. J.

przeciwko (...) S.A. w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Kielcach

z dnia 28 czerwca 2013 r., sygn. I C 243/12

oddala apelację i zasądza od (...) S.A. w W. na rzecz M. J. kwotę 1200 (jeden tysiąc dwieście) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt II Ca 1208/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 28 czerwca 2013 r. Sąd Rejonowy w Kielcach zasądził od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz powódki M. J. kwotę 20.000 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 3 września 2012 r. w wysokości 13% w stosunku rocznym i z każdorazowymi odsetkami ustawowymi do dnia zapłaty oraz oddalił powództwo w pozostałej części.

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 2 czerwca 2003 r. w miejscowości Ł., gm. P. H. S. naruszył nieumyślnie zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym doprowadzając do zderzenia boczno-czołowego pojazdu którym kierował z lokomotywą. W wyniku zdarzenia śmierć poniosła Z. Z., siostra powódki. W chwili śmierci miała 41 lat. Pozostawiła męża i dwoje synów w wieku 17 i 19 lat. Powódka była starsza od siostry Z. Z. o dwa lata. Siostry mieszkały przeciwko sobie, widywały się codziennie, w każdej potrzebie chodziły do siebie. Odwiedzały się w święta, w niedzielę. Po śmierci siostry powódka zachorowała na nadciśnienie, zaczęła się leczyć u kardiologa. W nocy często się budziła. Brała zwolnienia lekarskie, gdyż nie mogła sobie dać rady w pracy. Śmierć siostry wywołała u powódki początkowo krótkotrwały wstrząs emocjonalny, po którym wystąpiły u niej zaburzenia adaptacyjne typowe dla żałoby. Do tej pory odczuwa smutek, żal, nie ma się do kogo odezwać. Siostry były żyte, rozmawiały o różnych sprawach. Okoliczności

śmierci siostry spowodowały, że powódka wymagała dłuższego okresu adaptacji po żałobie, który jednakże nie przekraczał okresu 2 lat.

(...) S.A. w W. nie znalazł podstaw do przyznania zadośćuczynienia powódce po śmierci jej siostry.

W okolicznościach niniejszej sprawy Sąd Rejonowy przyjął, że roszczenie znajduje oparcie w przepisach prawa t.j. art. 448 k.c. w zw. z art.24 k.c. W ocenie tego Sądu szczególna więź łącząca siostry zasługuje na status dobra osobistego podlegającego ochronie prawnej. Sąd wskazał, że przedmiotowa więź była bardzo silna, z racji, że kobiety mieszkały w tej samej miejscowości, naprzeciwko siebie, były dla siebie wsparciem i często się odwiedzały. Rodziny sióstr spędzały wspólnie święta, niedziele. Odnośnie całościowej oceny spustoszenia, jakie wyrządziła w życiu powódki śmierć siostry Sąd oparł się na opinii sądowo-psychiatrycznej i psychologicznej biegłych sądowych S. M. i M. Ć., którą uznał za rzetelną i w pełni podzielił zawarte w niej ustalenia. Wynika z nich, że śmierć siostry wywołała u powódki początkowo krótkotrwały wstrząs emocjonalny, po którym wystąpiły u niej zaburzenia adaptacyjne typowe dla żałoby. Ich przejawem był nastrój depresyjny, początkowo uczucie niedowierzania i bezsilności, następnie uczucie wewnętrznego napięcia i niepokoju, zaabsorbowanie myślami i wyobrażeniami o zmarłej, odczuwanie pustki po siostrze, nawracające myśli i wspomnienia, okresowe zaburzenia snu. Okoliczności śmierci siostry spowodowały, że powódka wymagała dłuższego okresu adaptacji, który nie przekraczał okresu 2 lat. Żałoba przejściowo obniżała efektywność działań powódki w życiu osobistym i zawodowym. Na okres wynoszący pół roku powódka przestała pracować zawodowo. W ocenie tego Sądu krzywda jaka wskutek wypadku z dnia 2 czerwca 2003 roku stała się udziałem powódki, była na tyle dotkliwa i złożona, że zasadnym jest przyznanie jej kwoty 20.000 zł tytułem zadośćuczynienia. Odsetki na mocy art.481 k.c. Sąd zasądził od dnia 3 września 2012 r. t.j. daty z którą upłynął 30 dniowy termin od doręczenia pozwu, w którym zgodnie z art.817 §1 k.c. ubezpieczyciel winien spełnić swoje świadczenie.

Apelację od tego wyroku wniósł pozwany zaskarżając go w całości. Zarzucił:

- błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyrokowania polegający na przyjęciu, że z powodu szkody z dnia 2.06.2003 r. wynikła jakaś szczególna krzywda powódki, większa od takiej, jaką odczuwają osoby, których bliscy zmarli w nagły i niespodziewany sposób;

- naruszenie przepisów prawa materialnego: t.j. §10 ust. 1 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 24 marca 2000 r. w sprawie ogólnych warunków obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki zadośćuczynienia za naruszenie dobra osobistego w postaci zerwania więzi rodzinnych na podstawie art. 448 k.c w związku z art. 24 k.c. mimo, że przepisy tego rozporządzenia zawierają zamknięty katalog dóbr osobistych jakie podlegają ochronie;

- art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. przez przyjęcie, że powódka jest osobą bezpośrednio poszkodowaną oraz nie wzięcie pod uwagę, że źródłem krzywdy o jakiej mowa w art. 448 k.c. jest tylko i wyłącznie naruszenie dobra osobistego, a nie sama śmierć, a więc, że krzywdą nie może być naruszenie dobra osobistego, oraz przyjęcie, że na tej podstawie przysługuje zadośćuczynienie za doznaną krzywdę wywołaną śmiercią osoby bliskiej;

- art. 6 k.c., art. 361 § 1 k.c., art. 446 § 3 k.c., art. 448 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie na skutek przyjęcia, że zasądzona na rzecz powódki kwota 20.000 zł tytułem zadośćuczynienia jest adekwatna i może być uznana za odpowiednią pomimo, że nie odpowiada zakresowi doznanej przez powódkę krzywdy związanej ze śmiercią Z. Z. w postaci cierpień psychicznych i stanu emocjonalnego oraz polegającego na zasądzeniu zadośćuczynienia wygórowanego w sposób rażący.

- art. 481 § 1 i 2 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie oraz art. 363 § 2 k.c. poprzez niezastosowanie i w konsekwencji uznanie, że odsetki ustawowe od sumy zadośćuczynienia należą się od trzydziestego dnia po doręczeniu pozwanemu pozwu, zamiast od dnia wyroku.

W oparciu po powyższe zarzuty wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów sądowych, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obie instancje.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego jako prawidłowe podziela i przyjmuje za własne. Podziela również dokonaną przez Sąd Rejonowy ocenę prawną ustalonych okoliczności faktycznych, skutkująca przyjęciem, że powódce przysługuje zadośćuczynienie w związku ze śmiercią siostry Z. Z..

Zarzuty naruszenia prawa materialnego, tj. art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. w zw. §10 ust.1 w/w rozporządzenia z uwagi za przyjęcie ich za podstawę prawną dochodzonego roszczenia o zadośćuczynienie uznać należy za chybione.

Zgodnie z aktualną i ugruntowaną już linią orzecznictwa Sądu Najwyższego, najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r. (wejście w życie art. 446 § 4 k.c.). Wprowadzenie art. 446 § 4 k.c. doprowadziło bowiem jedynie do zmiany w sposobie realizacji roszczenia przez skonkretyzowanie osób uprawnionych do jego dochodzenia oraz przesłanek jego stosowania. Dla osób bliskich zmarłemu w wyniku czynu niedozwolonego, ich własną krzywdą jest zerwanie rodzinnych, emocjonalnych więzi (por. uchwała z 22 października 2010 r., III CZP 76/10, Biul. SN z 2010, nr 10, poz. 11, wyrok z 11 maja 2011 r., I CSK 621/10, LEX nr 848128, teza 2 wyroku z 25 maja 2011 r., II CSK 537/10, teza 2 uchwały z 13 lipca 2011 r., III CZP 32/11, LEX 950584, wyrok z 15 marca 2012 r., I CSK 314/11, LEX nr 1164718). Ten kierunek wykładni utrwalają najnowsze uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada i 20 grudnia 2012 r. wydane w sprawach odpowiednio III CZP 67/12 i III CZP 93/12. W obu tych uchwałach Sąd Najwyższy wskazał, że § 10 ust. 1 nieobowiązującego już rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 marca 2000 r. w sprawie ogólnych warunków obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów (Dz. U. Nr 26, poz. 310 ze zm.) nie wyłącza z zakresu ochrony ubezpieczeniowej zadośćuczynienia za krzywdę osoby na podstawie art. 448 w zw. z art. 24 § 1 k.c. Sąd Najwyższy wskazał, że postacią odszkodowania za szkodę niemajątkową na osobie jest w takim wypadku zadośćuczynienie za własną krzywdę osoby bliskiej zmarłego wyrządzoną przez spowodowanie śmierci uczestnika wypadku komunikacyjnego. Ta szkoda niemajątkowa (krzywda) mieści się w ramach odpowiedzialności za szkodę związaną ze śmiercią w związku z ruchem pojazdu.

Sąd Okręgowy powyższe stanowisko w pełni podziela. Opiera się ono na koncepcji, że więź emocjonalna łącząca osoby bliskie jest dobrem osobistym, a więc pozostaje pod ochroną przewidzianą w art. 23 i 24 k.c.. (por. uchwała SN z dnia 22 października 2010 r. III CZP 76/10, LEX nr 604152), zaś doznany na skutek śmierci osoby bliskiej uszczerbek, będący następstwem jej zerwania stanowi naruszenie dobra osobistego, uzasadniające przyznanie zadośćuczynienia. Nie budzi wątpliwości Sądu Okręgowego, iż w okolicznościach niniejszej sprawy wykazane zostało istnienie między powódką a zmarłą szczególnie silnej więzi emocjonalnej uzasadniającej uznanie jej za osobę dla niej najbliższą. Siostry były ze sobą bardzo żyte, bliskie sąsiedztwo sprzyjało bardzo częstym kontaktom i rozmowom, częstym odwiedzinom, siostry radziły się wzajemnie w różnych życiowych kwestiach. Wbrew twierdzeniom skarżącego nie można uznać, by powódka nie doznała większej krzywdy niż wynikająca z normalnego procesu żałoby, skoro z opinii biegłych wynika, że okres adaptacji powódki do nowej sytuacji trwał do dwóch lat, przez okres 6 miesięcy powódka nie była w stanie skupić się na pracy zawodowej, brała zwolnienia lekarskie, a zdarzenie przyczyniło się do zapadnięcia na nadciśnienie i pojawienia problemów kardiologicznych.

Reasumując słusznie zatem przyjął Sąd Rejonowy, iż powódce w okolicznościach niniejszej sprawy przysługuje roszczenie o zadośćuczynienie w oparciu o normy art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c.

W ocenie Sądu Okręgowego, również przyznana z tego tytułu kwota jest odpowiednia. Wysokość przyznanego na podstawie art. 448 k.c. zadośćuczynienia ma charakter ocenny i stanowi atrybut Sądu I instancji. Strona może skutecznie zakwestionować jego wysokość tylko wtedy, kiedy nieproporcjonalność do wyrządzonej krzywdy jest wyraźna lub rażąca. Sytuacja taka w niniejszej sprawie nie występuje. Sąd Rejonowy uzasadnił wyczerpująco wysokość zasądzanego świadczenia i Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do podważenia oceny w tym zakresie. Wysokość zadośćuczynienia określona przez Sąd Rejonowy w oparciu o art. 448 k.c. jest odpowiednia, zważywszy na rozmiar doznanej przez powódkę krzywdy. Podkreślić należy, że zadośćuczynienie za doznaną krzywdę spowodowaną naruszeniem dobra osobistego powinno mieć przede wszystkim kompensacyjny charakter, musi więc przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość i uwzględniać okoliczności konkretnej sprawy. Przy jego ustalaniu winny być wzięte pod rozwagę takie okoliczności jak rodzaj dobra, które zostało naruszone, charakter stopnia nasilenia i czas trwania doznawania przez osobę której dobro zostało naruszone ujemnych przeżyć psychicznych spowodowanych naruszeniem m.in. poczucie osamotnienia, cierpienia moralnego i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, rola jaką w rodzinie pełniła osoba zmarłego, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem odejścia. Powódka po śmierci siostry załamała się psychicznie, zachorowała na nadciśnienie, cierpiała na zaburzenia snu, na pół roku straciła aktywność zawodową, a okres adaptacji po żałobie wynosił około dwa lata. Brak zatem podstaw do przyjęcia, że zasądzone w kwocie 20.000 zł zadośćuczynienie jest nieadekwatne do doznanej przez powódkę krzywdy i rażąco zawyżone, czego usiłował dowieść pozwany. Ubocznie podnieść należy, że jeśli chodzi o powołane w apelacji kwoty zadośćuczynienia przyznawane w innych sprawach, to nie mogą mieć one bezpośredniego wpływu na rozstrzygnięcie, gdyż każdy przypadek winien być traktowany indywidualnie i z uwzględnieniem okoliczności danej sprawy, jak też w oparciu o przedstawione dowody, a brak jest danych, żeby sytuacje w tych sprawach miały charakter co najmniej podobny do niniejszej.

Prawidłowe jest także rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego w zakresie daty od jakiej zostały zasądzone odsetki ustawowe. Podstawę dla zasądzenia odsetek za opóźnienie w spełnieniu świadczenia stanowi art. 481 § 1 k.c. w myśl którego jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Opóźnienie w spełnieniu świadczenia ma miejsce wówczas, gdy dłużnik nie spełnia świadczenia w terminie, a jeżeli termin nie jest oznaczony, gdy nie spełnia świadczenia niezwłocznie po wezwaniu (przez wierzyciela). Dla ustalenia daty początkowej odsetek należnych wierzycielowi od dłużnika w przypadku świadczenia zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę istotne jest zatem określenie, w jakim terminie owo świadczenie powinno zostać spełnione. Sąd Rejonowy prawidłowo przyjął, że termin spełnienia świadczenia w realiach niniejszej sprawy wynika z dyspozycji art. 817 § 1 k.c. i odsetki od zasądzonej kwoty zasądził od dnia 3 września 2012 r. W ocenie Sądu Okręgowego brak podstaw do przyjęcia, że odsetki za opóźnienie w zapłacie tej kwoty należą się dopiero od dnia wyrokowania, gdyż pozwany popadł w opóźnienie już po upływie 30 – dniowego terminu do spełnienia świadczenia przewidzianego art. 817 § 1 k.c., tj. od 3 września 2012 roku (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2011 roku, I CSK 243/10, LEX nr 848109).

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku. O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł na mocy art. 98 k.p.c. Złożyło się na nie wynagrodzenie fachowego pełnomocnika powódki w kwocie 1200 zł, ustalonej na podstawie § 6 pkt 5 w zw. z § 13 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U.2013.461 j.t.).

SSO Sł. Buras SSO E. Piątkowska - Bidas SSO M. Broda